

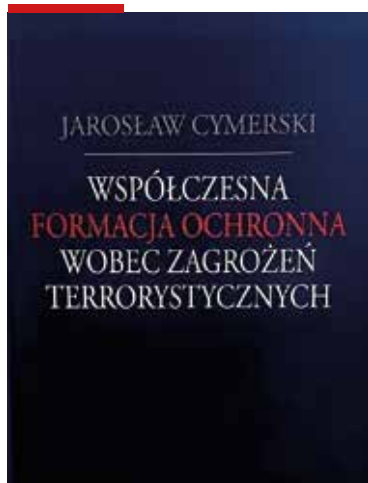
Recenzja

Jarosław Cymerski, Współczesna formacja ochronna wobec zagrożeń terrorystycznych¹

Marek Cupryjak

Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie,
Uniwersytet Szczeciński

 <https://orcid.org/0000-0003-1244-9852>

Jarosław Cymerski od wielu lat zawodowo zajmuje się zagadnieniami związanymi z zapewnianiem bezpieczeństwa chronionym osobom i obiektom. W publikacji pt. *Współczesna formacja ochronna wobec zagrożeń terrorystycznych* podjął się – na przykładzie Biura Ochrony Rządu, a następnie Służby Ochrony Państwa – charakterystyki przemian i zjawisk związanych z działaniami współczesnej formacji ochronnej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom o charakterze terrorystycznym i przestępczym wpływającym na bezpieczeństwo

---

¹ J. Cymerski, *Współczesna formacja ochronna wobec zagrożeń terrorystycznych*, Warszawa 2023, Oficyna Wydawnicza ASPRA, 342 s.

chronionych osób i obiektów. Działania tych formacji zostały zanalizowane w ujęciu historycznym i psychologicznym, jak również pod kątem ich wpływu na chronione osoby i obiekty oraz poczucie bezpieczeństwa społecznego.

Książka składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia i bibliografii. Dołączono do niej ponadto wykaz tabel, skrótów, biogramy ekspertów i załączniki. Układ treści jest problemowo-chronologiczny, co pozwoliło na ukazanie wielopłaszczyznowości przedstawianych zjawisk związanych z działaniami formacji ochronnych.

W rozdziale pierwszym pt. *Zagrożenia terrorystyczne wobec osób i obiektów ustawowo podlegających ochronie* autor zdefiniował oraz scharakteryzował współczesny terroryzm. Cymerski traktuje go jako wypadkową wielu czynników, m.in. szybkich i radykalnych przemian społecznych, rozwoju technologicznego oraz zwiększającej się liczby obszarów, na których występują kryzysy polityczne, gospodarcze i migracyjne. W związku z tym źródła zagrożeń terrorystycznych dzieli na polityczne (wynikające z różnorodności poglądów i interesów politycznych), społeczne oraz religijne (dotyczące silnych wzajemnych oddziaływań wyznawców różnych religii). Historia zamachów przeprowadzonych od początku XX w. na osoby objęte ochroną uwidoczniła skalę wyzwania, przed którymi stoją formacje ochronne. Dotyczy to również krajowych służb, gdyż Polska bierze udział w działaniach międzynarodowej koalicji antyterrorystycznej, a jej terytorium zostało uznane przez organizacje terrorystyczne za potencjalny cel zamachów.

W kolejnym rozdziale, zatytułowanym *Charakterystyka systemu antyterrorystycznego Rzeczypospolitej Polskiej*, autor wskazał uregulowania prawne dotyczące przeciwdziałania terroryzmowi, które były podstawą wprowadzenia *Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych*², oraz wymienił cele szczegółowe *Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015–2019* odpowiadające poszczególnym fazom zarządzania kryzysowego w Polsce. W rozdziale zostały omówione stopnie alarmowe i fazy działań określone w przywołanej ustawie oraz organizacja systemu antyterrorystycznego RP na wszystkich jego poziomach (strategicznym, operacyjnym, taktycznym). Dla każdego z nich wskazano podmioty systemu oraz podstawowe działania, jakie te podmioty podejmują. Bardzo ważna jest kwestia specjalnego użycia broni palnej jako szczególnego uprawnienia dla podmiotów prowadzących działania kontrterrorystyczne. Autor zadaje

² Tekst jednolity: DzU z 2024 r. poz. 92.

pytanie, czy w każdej sytuacji jest możliwe użycie broni palnej, które – zgodnie z *Ustawą z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*³ – powinno nastąpić w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę. Z praktyki działań ochronnych wynika, że tylko fizyczna likwidacja napastnika jest skuteczna. Autor wskazuje na potrzebę nowych rozwiązań prawnych określających uprawnienia funkcjonariuszy SOP do specjalnego użycia broni palnej.

W rozdziale trzecim pt. *Biuro Ochrony Rządu (BOR) i Służba Ochrony Państwa (SOP) w działaniach antyterrorystycznych – charakterystyka porównawcza* autor opisał te formacje w tych aspektach, które mają wpływ na realizację działań antyterrorystycznych. Przedstawił podstawy prawne funkcjonowania służb ochronnych oraz ich organizacji, a także przybliżył różnice pomiędzy uprawnieniami funkcjonariuszy obu formacji m.in. do wspomnianego użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz do prowadzenia działań profilaktycznych i czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Najbardziej wartościową i jednocześnie najobszerniejszą częścią monografii jest rozdział czwarty pt. *Współczesna formacja ochronna wobec zagrożeń terrorystycznych – badania przeprowadzone metodą sondażu diagnostycznego*. Zostały w nim przedstawione założenia do procesu badawczego, metody badawcze, kryteria doboru grup ekspertów oraz ich kategorie. Główny cel badań autora stanowiło zidentyfikowanie skali zagrożeń terroryzmem w krajach Unii Europejskiej i zdiagnozowanie skuteczności zmian wprowadzonych w systemie antyterrorystycznym RP po zamachach na World Trade Center w 2001 r. Ponadto badania służyły poznaniu stanowiska osób ochraniających wobec obowiązku objęcia ochroną i zakresu jej ograniczeń, ocenie przygotowania Biura Ochrony Rządu i następcy – Służby Ochrony Państwa do realizacji działań ochronnych wobec zagrożeń o charakterze terrorystycznym. Na tej podstawie autor przygotował propozycję takiego sposobu funkcjonowania współczesnej formacji ochronnej, aby jej działania były adekwatne i proporcjonalne do dynamicznie zmieniających się zagrożeń mogących wystąpić wobec osób i obiektów ustawowo objętych ochroną. Respondenci odpowiadali na pytania na temat kształtowania się poziomu zagrożenia terroryzmem w krajach Unii Europejskiej, rozwiązań systemowych w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i zwalczania go, obowiązku objęcia ochroną i zakresu jej ograniczeń, miejsca współczesnej

³ Tekst jednolity: DzU z 2024 r. poz. 383.

formacji ochronnej w strukturze systemu bezpieczeństwa państwa, zakresu jej zadań ustawowych i form działań, uprawnień do użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych. Ponadto badania dotyczyły wymaganych kompetencji funkcjonariuszy formacji ochronnej, kierunków jej rozwoju oraz elementów procesu szkoleniowego.

Ograniczeniem badań mogącym budzić wątpliwości jest brak przedstawienia sposobu wartościowania udzielanych odpowiedzi. Autor wskazuje, że pomimo prób wyeliminowania związanych z tym problemów nie osiągnięto zamierzonego celu. Uznano, że jedynym rozwiązaniem umożliwiającym rzetelne przeprowadzenie badań będzie jednakowe wartościowanie tych odpowiedzi. Wiązało się to z przyjęciem założenia, że takie podejście może przyczynić się do wystąpienia błędu w procesie badawczym rozumianego jako „niezgodność między stanem rzeczywistym a wyjaśnianym” lub jako „rozbieżność między rzeczywistością a jej odbiorem w świadomości ludzkiej”.

Badania przeprowadzone przez Cymerskiego są unikalne m.in. ze względu na wybór respondentów. Wzięli w nich udział przedstawiciele organów władzy (jako osoby objęte ochroną podczas sprawowania urzędu), eksperci ds. bezpieczeństwa reprezentujący świat nauki oraz przedstawiciele podmiotów systemu bezpieczeństwa państwa nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych i administracji, ministra obrony narodowej oraz służb specjalnych. Innowacyjność tych badań wynika także z tego, że analiza otrzymanych wyników pozwoliła dogłębnie zdiagnozować obecny stan prowadzonych działań ochronnych. Na ich podstawie autor przedstawił postulaty dotyczące zasad funkcjonowania wspólczesnej formacji ochronnej z uwzględnieniem jej miejsca w strukturze systemu bezpieczeństwa państwa, zakresu zadań, form działania, uprawnień, elementów procesu szkoleniowego i kierunków jej rozwoju. Propozycje Cymerskiego są warte poparcia i wdrożenia do systemu bezpieczeństwa państwa.

W zakończeniu recenzowanej książki autor odniósł się do sformułowanych hipotez i wyników ich weryfikacji w procesie badawczym. Wskazał, że założony cel badań został zrealizowany.

Wysoki poziom merytoryczny publikacji wynika także z przeprowadzenia interesującej analizy literatury, źródeł netograficznych i dokumentów. Wykorzystana w monografii literatura przedmiotu jest obszerna, aktualna i wyczerpująca. Książka Cymerskiego wyróżnia się ponadto

aktualnością zawartych w niej treści. Na rynku wydawniczym brakuje opracowań, w których czytelnik znajdzie tyle istotnych informacji na temat bezpieczeństwa i działalności formacji ochronnych. Warto dodać, że publikacje poświęcone tej problematyce, terroryzmowi jako wielopłaszczyznowemu zjawisku oddziałującemu na społeczeństwa oraz znaczeniu służb bezpieczeństwa, służb specjalnych i antyterrorystycznych od lat wzbudzają duże zainteresowanie. Wynika to z potrzeby wymiany doświadczeń służb specjalnych związanych ze zwalczaniem zagrożeń bezpieczeństwa w skali krajowej i międzynarodowej. Książka Jarosława Cymerskiego to wartościowa lektura dla osób zainteresowanych tą problematyką, studentów kierunków bezpieczeństwa narodowego i wewnętrznego oraz słuchaczy szkół i akademii wojskowych, a także funkcjonariuszy Policji i innych służb.

Dr hab. Marek Cupryjak, prof. US

Doktor habilitowany w dziedzinie nauki o bezpieczeństwie, młodszy inspektor Policji w stanie spoczynku. Adiunkt w Katedrze Studiów nad Bezpieczeństwem Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Szczecińskiego. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Przez ponad 20 lat zajmował się zawodowo zagadnieniami związanymi ze zwalczaniem terroryzmu. Autor, współautor i współredaktor naukowy publikacji na temat zarządzania sytuacją kryzysową. Jego zainteresowania obejmują także taktykę działań antyterrorystycznych. Współautor ogólnopolskiego programu doskonalenia zawodowego w zakresie wprowadzenia systemu negocjacji policyjnych. Ukończył liczne kursy specjalistyczne poza granicami Polski, m.in. w Stanach Zjednoczonych, oraz szkolenia antyterrorystyczne z przedstawicielami służb bezpieczeństwa państw Unii Europejskiej.

Kontakt: marek.cupryjak@usz.edu.pl